

Usoda petjambornikov.

Vest o izginutju danskega petjambornika (jadrnica s petimi jambori) »Köbnhavn«, katerega so videli zadnjič 22. decembra 1928 na potu iz Buenos Airesa (južna Amerika) v Melbournu (v Avstraliji) in jo je proglasila Lloydova zavarovalnica kot izgubljeno, je obrnila nase pozornost celega sveta.

Omenjena lepa ladja je bila dogotovljena še le pred devetimi leti na Angleškem, je posedala tudi pomožni motor za premikanje brez jader, brezžični brzojav in je bila zasedena od 60 moških, med temi 45 gojencev. Bila je to še edini petjambornik na celem svetu. Ladja je bila dolga 100 m in je imela 30 jader. Vse velike jambornike, ki so znani, je vsakega preganjala usoda in je izginil v morskih globinah na najskrivnostnejši način.

Oglejmo si nekoliko življensko pot teh največjih in najbolj ponosnih prekomorskih jadrnic.

Ravno pred 30 leti je zgradila Francoska prvi petjambornik »France«, s 3784 tonami in 110 m dolgoti. Ladja je napravila nekaj potovanj na zapadno obal južne Amerike, potem so izginile vse vesti o njej. Potopila se je neznano kje. Francija je zgradila pozneje še drugo »France«, tudi s petimi jambori. Izginila je pred leti ob obali Nove Kaledonije.

Leta 1892 nastopi Nemčija s petjambornico »Maria Rickmers«. Najboljša jadrnica iz jekla. Ladja je imela pomožni parni stroj s 750 konjskimi silami. Odjadra iz luke Bremen v Indijo, vozi nazaj, natovorjena z rižem, a izgine na nepojasnjen način 24. julija 1892.

Zgorajno jadrnico je nasledila slavna znana »Potosi«, hamburška hitro jadrnica, s katero si je pridobila Nemčija svetovno slavo glede jadrnanja. Ta petjambornik je bil dograjen leta 1895 in je dosegel starost nad 20 let, kar je zelo malo za solidno ladjo. »Potosi« je zašla med vojno kot »Flora« pod tujo zastavo, se je med vožnjo užgala, posadka jo je zapustila in ogrode je potopila južnoameriška bojna ladja s topovskimi streli.

Častnejša, dasiravno tudi žalostna usoda je bila prisojena sestri pravkar omenjene jadrnice leta 1902 v Teklenborgu zgrajeni peterojadrnici »Prusija«. Ladja je bila najhitrejša jadrnica in predana trgovskemu prometu.

V krasno ladjo je zadel začetkom novembra 1910 v Angleškem kanalu poštni parnik. Jadrnica je morala radi poškodb spustiti sidra, a vihar jo je odtrgal, pognal ob skalovje pri Dovru, da se je razbila. Kapitan in moštvo »Prusije« je vztrajalo do zadnjega na ogroženi ladji in se je komaj rešilo.

Štiri leta pred izgubo »Prusije« je bil spuščen v morje v Helgen petjambornik »R. C. Rickmers«. Jadrnica je posedala pomožni parni stroj s 1000 konjskimi silami, je bila dolga 125 metrov, 5548 ton in je spadala med brzojadrnice svetovne prekomorske trgovine. Nemška »R. C. Rickmers« je zašla med vojno v sovražne roke, je jadrjala pod tujo zastavo in jo je potopila natovor-

jeno s sladkorjem iz Mavricija (Indijski Ocean) v Angleškem kanalu nemška podmornica...

Leta 1921 je zgradila Danska najbrž zadnji petjambornik, o kojega usodi smo zgoraj slišali.

*

Iz malega raste veliko.

Angleško časopisje je zaposleno sedaj s tekmo jaht (manjše, luksuzne in hitre ladje), ki bo izvojevana v Ameriki. Angležem gre pri tekmovalstvu za to, da iztrgajo Amerikancem tozadevno prvo darilo, katerega že ti držijo v rokah celih 30 let. Upajo, da bo pridobil Tomaž Lipton, lastnik jahte »Shamrock V.«, svoji domovini prvo darilo.

Tomaž Lipton, ki je obhajal pred par meseci v izredni čilosti 80 letnico, imenujejo navadno »čajnega kralja«.

Imenovani je zapustil s 15 letom svoje angleško rojstno mesto Glasgow, da bi se prepeljal kot pomorščaki učenec na trgovski ladji v New York. V Ameriki je delal na neki farmi, je postal v Novem Orleansu počestni prodajalec in je poskusil z gojenjem bombaža v južni Karolini. Ko si je prihranil tamkaj nekaj dolarjev, se je vrnil v New York, da bi se podal od tamkaj v rojstni kraj v Glasgow na Angleško. V rojstnem mestu se je naselil kot trgovec s sočivjem, je svoje podjetje kmalu razširil in zaslužil precej denarja. Glavna sreča se mu je nasmehnila leta 1889. Lipton je videl v naprej, da bo poskočila cena čaju. Radi tega je kupil po kratkem premisleku 20.000 zabojev čaja, katerega je hvalil v neverjetno vztrajno reklamo. Petdeset brezposelnih je najel kot prenašalce plakatov, na katerih je bil priporočan njegov čaj z velikimi ter debelimi črkami. Istočasno je pustil svoj čaj na vozovih, katere so spremljali neprestano piskajoči godci, prevažati po mestu. Šest let za tem je razširil trgovec s čajem svoje podjetje. Naselil se je na otoku Cejlon, kjer si je pridobil ogromno premoženje. Njegovi čajni in kavini nasadi so neizmerno razsežni in je na njih zaposlenih na deset tisoče delavcev. Samo na Angleškem poseda več nego 500 prodajaln. Veliko uspehov je dosegel »čajni kralj« tudi na Kitajskem.

Danes je ubogi fant iz Glasgowa velik gospod, katerega je odlikoval kralj s podelitvijo plemstva. Kljub visoki starosti je izredno živahen in trdi, da je še mlad.

Sanatorij v Mariboru, Gosposka 49, telefon št. 23-58. Najmodernejša urejen za operacije. Diatermija, višinsko solnce, tonizator, infrardeča žarnica. Cene zmerno. 581

GOSPODARSTVO

Gospodarska obvestila.

Borovo štuka za korita, late, krajnike, skodla (šindeli) za strehe in vsako debelost rezan les prodaja Gnilšek, Maribor, Razlagova ulica 25.

Vinsko sode različne velikosti prodaja Gnilšek, Maribor, Razlagova ulica 25.

Mariborski denarni zavodi naznanja, da bodo obrestovali od 1. januarja 1931 leta naprej nevezane vloge na vložnih knjižicah in na tekočih računih po 5% in proti trimesečni odpovedi vezane vloge po 6 in pol % letno.

Laško. V nedeljo, dne 12. oktobra tega leta po rani službi božji se vrši v Laškem v nadžupnijski društveni dvorani gospodarsko zborovanje Kmetijske zveze. Spored: 1. O zadružništvu; 2. kmetijska kriza in kmetijska stanovska organizacija. Govorita govornika iz Maribora in Celja. Na zborovanje so predvsem vabljene kmetije iz župnij: Laško, Sv. Jodert, Sv. Miklavž in Sv. Lenart.

Za sadjarje in poljedelce. Ministrstvo za poljedelstvo je sklenilo na račun reparacij posebne pogodbe z nemškima tvrdkama Karl Schwarz v Ludvigshafnu ob Reni in brati Rever iz Vala za dobavo tri tisoč malih in velikih škropilnic za sadje in 75 motornih trijerjev-selektorjev »Pescus«. Pogoji so sprejeti. Blago pride prihodnji mesec in ga bo prodajalo ministrstvo kmetom za obveznice vojne škode. Povprečna cena manjših nahrbtnih škropilnic bo okoli 1000 Din, velikih na kolesih pa 1600 Din. Motorni trijer-selektor bo stal do 50 tisoč Din. Celokupna nabava bo znašala 600.000 zlatih mark (okoli 8 milijonov dinarjev). Razen nabave teh trijerjev na račun reparacij se bodo nabavili še drugi iz fonda Nj. Vel. kralja pri Narodni banki. S tem bo storjen znaten napredek v pogledu selekcije in tipizacije naše pšenice. Za nabavo škropilnic in materijala za škropljenje sadja je takisto že določen kredit ene milijona Din, ki bo nakazan banškim upravam.

Vurberg. Letos imamo na Vurbergu veliko lepega sadja, zato smo dne 28. septembra napravili sadno razstavo. K otvoritvi je prišel srezki načelnik gospod dr. P. Vavpotič iz Ptuj in sadjarski strokovnjak gospod Zupanec je imel ob tej priliki podučen govor o sadjarstvu. Jabolka so bila razstavljen v zabojih in na krožnikih. Vse je bilo lepo okrašeno z zelenjem in cveticami, kar so preskrbele domače gospodinje učiteljice. Vsi, ki so razstavo obiskali, zlasti še Rusi in Srbi v sanatoriju, so občudovali naše lepo sadje. Vsa čast ravnatelju Herbersteinovih posestev gospodu Viktorju Kegl in njegovim ljudem, ki so za razstavo vse potrebno pripravili. Vse razstavljeno sadje je kupil trgovec J. Kostanjšek, ki ga je že v četrtek zjutraj odpeljal v Maribor. Da naši ljudje dobe za sadje lepe denarje, kaže tudi promet v naši posojilnici, ki je zadnje nedeljo septembra znašal okrog 250.000 Din.

Dvoraček, Domači živinozdravnik. — Knjiga, kakršne Slovenci o tem vprašanju druge nimamo. Ne le po obsegu in krasni izdelavi v več barvnem tisku, tudi strokovno, kar je najbolj važno, je gotovo najboljša. Povemo pa, da je njena cena tako visoka, da je posameznik ne bo zlepa zmogel. Knjiga namreč stane 550 Din. Pač pa je možno nekaj drugega: V vsaki občini ali pri vsaki zadrugi bi pa po en izvod lahko bil. Občina ali zadruga bi pa to knjigo že zmogla plačati. Ako si kdo želi knjigo ogledati, je ista na razpolago v knjižarni Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, Aleksandrova cesta 6. Na željo pošljemo posameznim, ki se za knjigo zanimajo, obširnejše poročilo. Knjiga se naroča pri Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.